

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสาร

วัตถุประสงค์เฉพาะ

บทที่ 1

เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถ

1. อธิบายความหมาย องค์ประกอบ และวัตถุประสงค์ของการสื่อสารได้ กระบวนการสื่อสาร ประเภทการสื่อสารได้
2. วิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร และหลักสำคัญเพื่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้

การสื่อสารคืออะไร?

COMMUNICATION

Communis

Commonness

ความเหมือนกัน หรือความร่วมมือกัน

ทุกครั้งที่เราทำการสื่อสาร = เรากำลังพยายามที่จะมีส่วนร่วม รู้ข่าวสาร ความคิดเห็น และทำทีอย่างเดียวกันนั่นเอง

ความหมายของ “การสื่อสาร” ตามทัศนะของนักวิชาการ

จอร์จ เอมิเลอร์ (George A Miller)

“การสื่อสาร หมายถึง **การถ่ายทอดข่าวสาร** จากที่
หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง”

“การสื่อสารคือ **กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร** จาก
บุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า
ผู้รับสารโดยผ่านสื่อ”

วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm)

“การสื่อสาร คือ การมีความ**เข้าใจร่วมกันต่อ**
เครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร (Information Signs)”

“การสื่อสาร คือ กระบวนการที่ความคิดหรือข่าวสารถูก
ส่งจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร โดยมี**เจตนาที่จะเปลี่ยน**
พฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร”

เอฟเวอร์เรท เอ็ม โรเจอร์ (Everett M. Rogers)

“การสื่อสารเป็นคำที่มีความหมายกว้าง และครอบคลุมถึง กระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคน ๆ หนึ่ง อาจมีผลต่อจิตใจของ คนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่ได้หมายความว่าแต่เพียงการเขียนและ การพูดเท่านั้น หากยัง **รวมไปถึงดนตรี ภาพ การแสดง และพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย**”

วอร์เรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver)

จากความหมายของคำว่า
การสื่อสาร
ของนักวิชาการที่ได้ศึกษาไป
นักศึกษาพบคำสำคัญ (Keyword) อะไรบ้าง

คำสำคัญ Keyword

ผู้ส่งสาร

สื่อ

เกิดการตอบสนอง
ในทางใดทางหนึ่ง

สาร

ผู้รับ
สาร

กระบวนการ

การรับและการถ่ายทอด
โดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากคำสำคัญ (Keyword) ที่ได้
ให้นักศึกษาลองเรียบเรียงให้เป็นเนื้อความที่อธิบายถึง
ความหมายของคำว่า การสื่อสารโดยใช้ภาษาของ
นักศึกษาเอง

ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการรับและการถ่ายทอดสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารผ่านสื่อโดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงตามที่ผู้ส่งสารต้องการหรือเพื่อให้เกิดการตอบสนองในทางใดทางหนึ่ง

องค์ประกอบของการสื่อสาร

S SENDER

บุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นผู้สร้าง
และถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสาร

ผู้ส่งสาร

M MESSAGE

เรื่องราว หรือข้อความ

รหัส = ภาษา / สัญลักษณ์

เนื้อหา = ข้อเท็จจริง / ข้อคิดเห็น

การจัดสาร การเรียบเรียง ลำดับความ การเลือกใช้ภาษา

สาร

C CHANNEL

สิ่งที่ทำหน้าที่นำสารไปยังผู้รับ

บุคคล สิ่งพิมพ์ เฉพาะกิจ
ธรรมชาติ อิเล็กทรอนิกส์

สื่อหรือช่องทาง

R RECEIVER

ปลายทางของการสื่อสาร

ผู้แปลความสารตามความรู้
ประสบการณ์ ความคิด

ผู้รับสาร

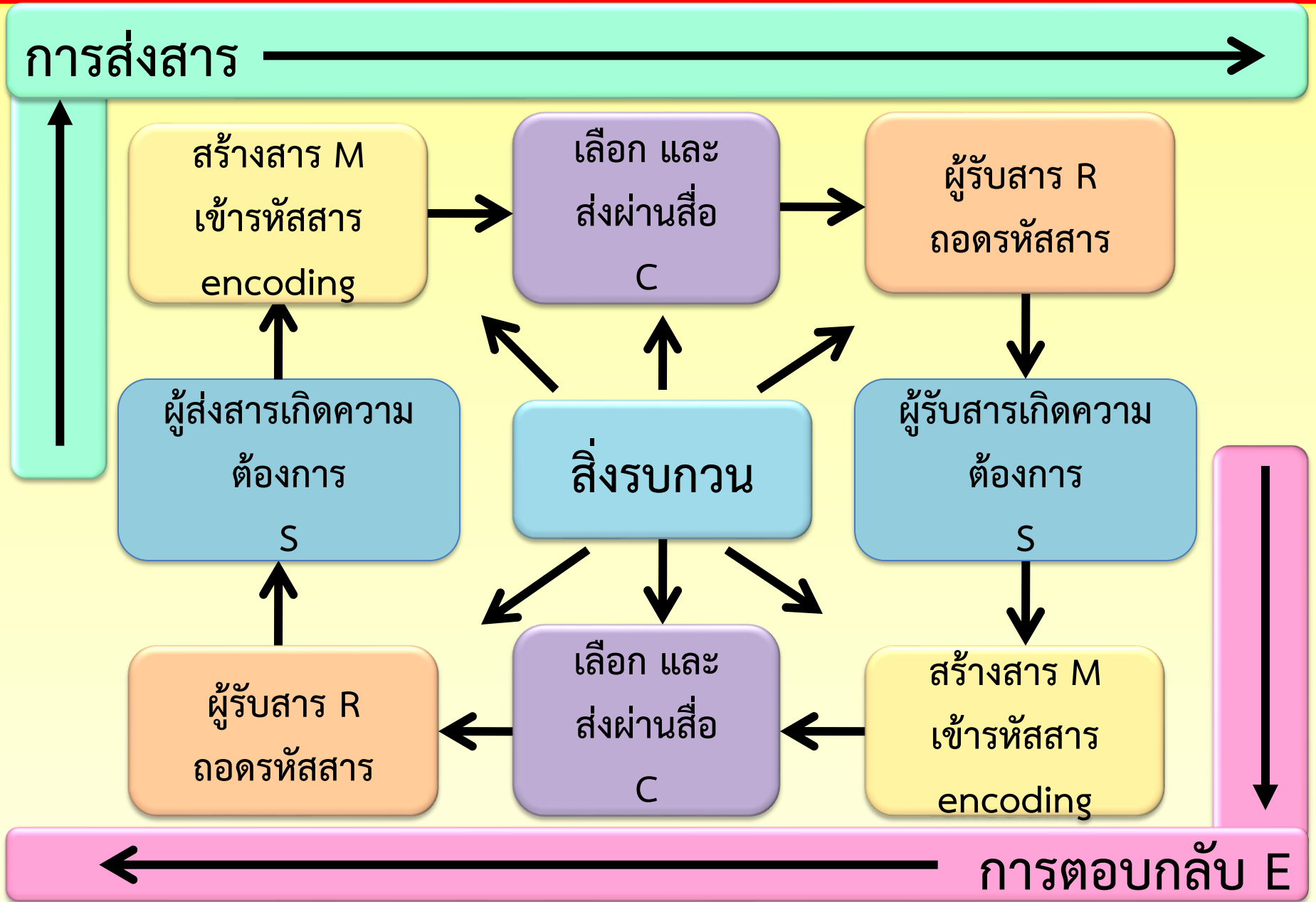
E EFFECT

การเปลี่ยนแปลงท่าทีและพฤติกรรม

ทางบวก   ครบวงจร
ทางลบ   2 ways comm.

ผลการสื่อสาร

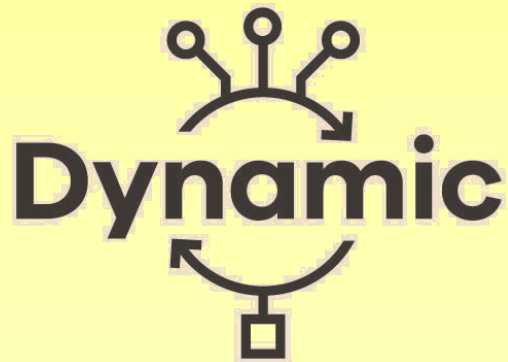
กระบวนการ / ขั้นตอนการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ทั่วไปของการสื่อสาร

ผู้ส่งสาร	ผู้รับสาร
เพื่อแจ้งให้ทราบ	ต้องการรับรู้/ทราบ
เพื่อให้ความรู้ การศึกษา	ต้องการความรู้ เรียนรู้
เพื่อให้ความบันเทิง สร้างความพึงพอใจ	ต้องการบันเทิง พักผ่อน
เพื่อโน้มน้าว ชักจูงใจ ให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลง	ต้องการข้อมูลเพื่อกระทำ ตัดสินใจ

ลักษณะที่สำคัญของการสื่อสาร

1. เคลื่อนไหว มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ

สารจากผู้ส่งสารก่อให้เกิดปฏิกิริยาหรือสารจากผู้รับสาร การสื่อสารทุกครั้งมีผลกระทบและเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ของผู้สื่อสาร

Continuous

2. มีความต่อเนื่อง ไม่เคยหยุดนิ่ง

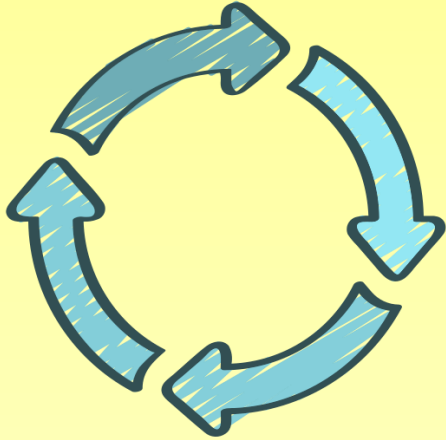
แม้ว่าผู้รับสารจะเงิบ นิ่งเฉยและไม่โต้ตอบแต่การเงิบ นิ่งเฉยนั้น ก็ยังถือว่าเป็นการสื่อสาร โดยอาจจะหมายถึงความไม่พอใจ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า

มนุษย์ไม่สามารถที่จะไม่สื่อสาร

to be continued

Circular

3. เป็นวงกลม

คู่สื่อสารสลับกันทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

Unrepeatable

4. ไม่สามารถทำซ้ำได้

แม้ว่าบุคคลพยายามจะมีประสบการณ์การสื่อสารอย่างเดิมซ้ำแต่ประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นย่อมมีความเปลี่ยนแปลง

IRREVERSIBLE

5. ไม่สามารถเรียกกลับได้

ผู้สื่อสารควรคิดก่อนพูดเสมอ

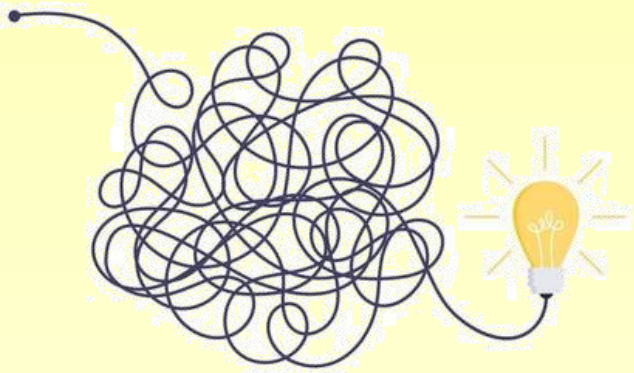
6. การสื่อสารมีความซับซ้อน (Complex)

เนื่องจากเกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่มี

ความแตกต่างหลากหลาย และมีหลาย

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ

สื่อสาร

ประเภทของการสื่อสาร

แบ่งตามจำนวนผู้ทำการสื่อสาร

1. การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication)

เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีระบบประสาทส่วนกลาง
เป็นศูนย์กลาง

การรำพึงกับตัวเอง

การทบทวนงานต่าง ๆ ที่ได้เขียนหรือทำมา

การร้องเพลงฟังคนเดียว

การคิดถึงงานที่จะทำ

2. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

- แลกเปลี่ยนข่าวสารกันโดยตรง
- สลับกันเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร
- ความเป็นส่วนตัว (Privacy) สูง
- สารมักจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก สภาพจิตใจ (Psychological Data) มากกว่าที่จะเป็นเนื้อหาสาระที่เน้นหนัก
- ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัว มีความใกล้ชิดและคุ้นเคย (Intimacy) รู้ถึงอุปนิสัยใจ

3. การสื่อสารแบบกลุ่มเล็ก Small Group Communication

การสื่อสารกลุ่มเล็กนี้อาจเป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การผูกความสัมพันธ์ให้เกิดความสามัคคี หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไข ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มแต่ละคนจำเป็นต้องทำ ความรู้จักเกี่ยวกับอุปนิสัยซึ่งกันและกันของคนในกลุ่มให้ถูกต้อง การสื่อสารภายในกลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ

4. การสื่อสารกลุ่มใหญ่

Large Group Communication

ลักษณะของการสื่อสารกลุ่มใหญ่

1. ผู้รับสารมีความแตกต่างของบุคคลค่อนข้างมาก
2. การรวมตัวกันอาจมีลักษณะชั่วคราว หรือถาวร
3. มีจุดประสงค์ เป้าประสงค์หรือผลประโยชน์บางประการร่วมกัน
4. ความคุ้นเคยและความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมีน้อย
5. ปฏิกริยาตอบกลับที่เกิดขึ้นก็น้อยและเกิดขึ้นได้ช้าและยาก

6. ผู้ส่งสารมักเกิดความตื่นเต้น และควบคุมสถานการณ์ได้น้อย

7. ควรคัดเลือกกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่มีทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดไปในทิศทางเดียวกันกับผู้พูดแสดงถึงการสนับสนุน

8. ควรใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ช่วยในการพูด เพื่อให้มีจุดน่าสนใจหลายจุด เป็นการผ่อนคลายความเครียดของผู้พูด ลดการจดจำในรายละเอียด ผู้ฟังไม่เกิดความเบื่อหน่าย

6. การสื่อสารมวลชน

Mass Communication

การสื่อสารข้อมูลข่าวสาร
อย่างเดียวกันจากองค์กรหรือสถาบัน
สื่อสารมวลชนไปยังคนจำนวนมากที่
อยู่ในสถานที่ต่างกัน และมี
คุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์
ที่แตกต่างกัน

ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชน
(Mass Media) ที่มีประสิทธิภาพ และ
มีสมรรถนะสูงในการเข้าถึงคนจำนวน
มาก ในเวลาอันรวดเร็ว

ลักษณะของการสื่อสารมวลชน

1. ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารมีสูง
2. ปริมาณของสารมีมากกว่าการสื่อสารรูปแบบอื่น
3. มีลักษณะการเป็นผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) การเป็นผู้นำทางความคิด (Opinion Leader)

4. ผู้รับสารเป็นคนจำนวนมาก ซึ่งมีลักษณะที่เป็นสาธารณะ (Public) และมีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน (Heterogeneous) โดยที่ผู้ส่งไม่อาจจะระบุผู้รับเป็นรายบุคคลได้และไม่รู้จักเป็นส่วนตัวกับผู้รับสาร (Anonymous)

5. ปฏิกริยาตอบกลับที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำการสื่อสารและภายหลังจากการสื่อสารนั้นจะมีน้อย (Feedback) หรือเกิดขึ้นในลักษณะซ้ำมาก แบบอ้อม ๆ (Indirect Feedback)

7. การสื่อสารผ่านสื่อใหม่

New Media

หลักสำคัญในการสื่อสาร

S

- ทักษะการสื่อสาร
และการใช้ภาษา

- ความรู้

- ทักษะคน

- ความพร้อม

- สังคม วัฒนธรรม

- บุคลิกภาพ น่าเชื่อถือ มั่นใจ สุขุม คล่องแคล่วใน
การสื่อสาร เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นคนเปิดเผย

- โน้มน้าวใจได้

M

- ปริมาณเหมาะสม
- ผ่านการเรียบเรียง การ
จัดลำดับ การสรุป
- แปลงสารที่ยาก ซับซ้อน
ให้ง่ายและชัดเจน
- ไม่ขัดค่านิยม ความเชื่อ

มีความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ

C

- มีประสิทธิภาพ
- เหมาะสมกับ R. /
เนื้อหา ปริมาณ
และสิ่งแวดล้อม
- น่าสนใจ
- ชัดเจน

บริบทการสื่อสารมีความเหมาะสม ไม่มีสิ่งรบกวน

R

- ทักษะการสื่อสาร

- ความรู้

- ทักษะคน

- ความพร้อม

- สังคม วัฒนธรรม

- บุคลิกภาพที่ไม่ดี จิตใจคับแคบ นับถือตนเองสูง
ก้าวร้าวเป็นศัตรู วิตกกังวล ฝังใจกับความคิดเดิม มี
เล่ห์เหลี่ยม

ความสำคัญของการสื่อสาร

1. ความเป็นสังคม
2. อุตสาหกรรมและธุรกิจ
3. ชีวิตประจำวัน
4. การปกครอง

คุณใช้การสื่อสารมากน้อย แค่ไหนในแต่ละวัน ?

สมมติว่าคุณตื่นนอน 6 โมงเช้า เข้านอน 10.00 น.

คุณมีเวลารวม 16 ชั่วโมง

คุณสื่อสารกับ

ตัวเอง.....คนอื่น.....สื่อสารมวลชน.....กลุ่มชน.....

องค์กร.....สื่อใหม่

การสื่อสารอยู่กับคุณตลอดเวลา

การสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะ บทที่ 1 จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงอธิบายและวิเคราะห์การสื่อสารในการเรียนการสอน เพื่อให้
เกิดประสิทธิภาพโดยใช้ความรู้ จากเรื่ององค์ประกอบการสื่อสาร
และเรื่องหลักสำคัญในการสื่อสาร